

Recension av nyutkomna boken "Dagbok från Fronten"

 <p><i>Dagbok från fronten</i></p> <p>En finsk lotta om sitt liv under Vinterkriget och Fortsättningskriget</p> <p>KULTURHISTORISKA BOKFÖRLAGET</p>	<p>Maija Kitunens Dagbok från Fronten kommer ut i mars på Kulturhistoriska förlaget med ISBN- nr 978-91-87151-00-2 (www.kulturhistoriska.se) och kommer att kosta ca 250:-</p> <p>Journalisten Birgitta Mandorf, Greta Lalanders äldsta dotter, föreslår att ni går till ert bibliotek och frågar efter boken och till er bokhandel.</p> <p>Det var min Mammas önskan att Lotta Svärd-organisationens insatser och öde skulle bli kända.</p> <p>Jag skänker ett ex till släktstugan i Huså. Anita Lander</p>
---	---

Jag har nyligen haft det stora nöjet att vara bland de första som fått läsa den gripande boken om en ung finsk lottas dagliga liv alldeles bakom fronten mot Sovjetstyrkorna i Karelen under finska Vinterkriget 1939-1940 och Fortsättningskriget 1941-1944. Boken är till 90 % baserad på dagboksanteckningar av denna trefaldigt medaljerade lotta. Maija Kitunen var hennes namn då, sedermera Lander. Maija levde efter andra världskrigets slut i Sverige och var gift med Sven Lander som själv bidrog med mycket intressant och läsvärt till oss Landersläktingar i vår egen journal några rader. Nu har således Svens och Maijas äldsta dotter Anita Lander tagit sig an sin mammas efterlämnade krigsdagbok, forskat i krigskeendena och Lotta Svärd-rörelsens historia i Finland samt terrängen i Karelen, låtit översätta från Finska till svenska och själv finansierat utgivningen av denna läsvärda bok på svenska. En finsk version kommer ut senare.

Några ord om innehållet

Boken består av tre huvuddelar. Först en introduktion i vad Finska Lotta Svärd-rörelsen var för ngt och vilken stor betydelse den hade som understöd till armén och landet under kriget. Den tillmättes sådan stor betydelse efter kriget att Sovjetunionen begärde att den skulle läggas ned och förbjudas i Finland. Den andra delen kastar läsaren rätt in i

Vinterkriget december 1939 i Karelen. Denna del är den i sidor räknat mest omfattande och kanske den med den finaste och mest beskrivande prosan, med finlandssvensk accent. Den tredje delen är lite kortare och täcker episodiska inryckningar som Maija gjorde för att tjänstgöra inne i Fjärrkarlen när Finska armén befann sig där under Fortsättningskriget mot Sovjet.

Maija var vältränad som kantinlotta men hade även en fil kand. i språk och litteratur när hon blev inkallad till tjänstgöring. Det gör att språket är väldigt beskrivande, mångfaldigt och av litterär kvalitet. Dagboken vittnar om hur lottorna, staberna, kok o tross samt sjukvårdsenheterna försökte göra sig en dräglig tillvaro i svinkyla med frekventa ryska anfall på den näraliggande fronten, överflygningar, bombningar, artilleridueller mm. Kantinlottornas uppgift var att förse styrkorna med bakverk, kaffe, choklad mm – än som ambulerande, än som fast postering vid en stab bakom fronten. Under dessa krigsförhållanden så har Maija i sin dagbok valt att beskriva sin och sina lottakollegers verksamhet, naturen, tankar om kriget, livet, kärlek, känslor mm. Hela registret är med när hon ser på dagliga händelseutvecklingen i stort och smått från sin position. Jag förstår när jag läst boken hur viktigt det var för henne att försöka hålla livet drägligt och kulturellt för sig själv, sina kolleger och de soldater de hjälpte med underhåll. Det är en alldeles mänsklig reaktion mot ett hot från en fiende i skepnad av Stalins arméer och som inte värdesatte livet och civilisationen lika högt som finnarna gjorde och som hotade radera nationella kulturen som finnarna kände den i Karelen. Det är troligen även den civiliserade inställningen som håller modet uppe under svåra förhållanden och gör att Maija och hennes kolleger kan hålla ut i kriget. Även om hon undviker att dagbokföra allt för negativa ting som t.ex. skadade, dödsfall mm så förekommer sådant sporadiskt t.ex. när hon beskriver provianterings och kok/trosstransporter genom nyliga slagfält i Fjärrkarelen. Hennes färgstarka beskrivning av det återerövrade Viborgs stridsskadade rykande stadscentra är fascinerande. Uppenbarligen hade fiendestyrkorna lämnat allt i en hast. Boken har återigen ingen ambition att täcka hela krigsskedet, men dagboksformen ger ändå ngn liten inblick i flera av de större momenten under kriget. Dessutom var det förbjudet att anteckna allt under kriget så man får ana ngt mellan raderna med..... Anita har lagt ned ett litet detektivarbete i att gå igenom Maijas koder för de orter som hon tjänstgjorde på och som var hemliga under kriget.

För min egen del blev jag redan sprängnyfiken på boken så fort jag hörde från Anita att den skulle komma ut. För jag minns så väl hur mina föräldrar Jan-Erik och Minerva Lalander tog mig och min syster Jana på en spännande Sovjetresa till Viborg och Leningrad 1971 för att bl.a. se om vi kunde finna en grav i Viborg vid en sönderbombad kyrka där min fars morbror, Ivar Lidström - överstelöjtnant i finska armén, skulle vila. Vidare så brukade Ivars syster Edla Lidström, fars moster i Helsingfors, berätta hiskliga historier om hur det var att tjänstgöra som sjuksyster när Sovjet började bomba i november 1939. Min farmor Helena Lalander var från denna svenska familj i Finland.

Dagbok från Fronten kan jag rekommendera till var och en att läsa. Det kommer att ge en fin litterär upplevelse med finlandssvensk accent på språket samt ökad kunskap och förståelse för vad vårt grannland Finland genomled under kriget. Kanske denna bok kan inspirera Lalandersläktingar att ta fasta på de släktingars och ingiftas dito erfarenheter av andra världskriget som Sveriges lyckosamma fredssituation till trots ändå finns och publicera dessa innan de förgås helt? Det leder till spännande och kunskapsgivande läsning. Som nu med denna Dagbok från Fronten.

Jacob Lalander, Riga, 120210, rev c